

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Επιστημών Υγείας
Τμήμα Λογοθεραπείας

Σύνοψη-Συμπεράσματα της Επιστημονικής Ημερίδας με τίτλο:

***Νοητικές λειτουργίες, δεξιότητες γλωσσικής επικοινωνίας και ποιότητα ζωής
σε ενήλικες ασθενείς με εγκεφαλικές βλάβες****

Στάθης Σελίμης

Στην εναρκτήρια διάλεξη, με τίτλο *Βασικές αρχές νευροψυχολογικής αξιολόγησης*, ο **Κώστας Πόταγας** ανέπτυξε μια συζήτηση αναφορικά με τα εργαλεία νευροψυχολογικής αξιολόγησης ασθενών με αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο, οι νοητικές λειτουργίες των οποίων πλήττονται σε διαφορετικό βαθμό ανάλογα με το σημείο και την έκταση της βλάβης. Στάθηκε ιδιαίτερα στη λογική και στην κατεύθυνση της νευροψυχολογικής εκτίμησης και στο πόσο χρήσιμα είναι τα πορίσματα στα οποία οδηγεί ο λεπτομερής έλεγχος για την αποτύπωση ενός αξιόπιστου νοητικού προφίλ, συμπεριλαμβανομένης της μορφής και της βαρύτητας των νοητικών ελλειμμάτων, αλλά και για τη διαμόρφωση της κατάλληλης παρέμβασης στη συνέχεια. Αναφέρθηκε στον εντοπισμό σχετικών διαταραχών, όπως είναι η αφασία, η απραξία και η αγνωσία, ειδικότερα της συμπτωματολογίας, των νοητικών λειτουργιών που έχουν επηρεαστεί και των εγκεφαλικών περιοχών που έχουν πληγεί. Ανέδειξε τη σημασία της διάγνωσης όπως αυτή προκύπτει στο τέλος για τον καθορισμό της κατάλληλης θεραπευτικής προσέγγισης, λαμβανομένης υπόψη πρωτίστως της συμπτωματολογίας του ασθενούς. Για παράδειγμα, σε ένα περιστατικό αφασίας έχει μεγάλη σημασία να περιγραφούν ενδελεχώς και ολιστικά μέσω μιας ποικιλίας εργαλείων οι διαταραχές στο επίπεδο του λόγου αλλά και τυχόν λανθάνουσες διαταραχές σε άλλα επίπεδα.

Ο **Δημήτρης Κασελίμης** επικεντρώθηκε στη νευροψυχολογία του λόγου και της μνήμης από την οπτική της κλινικής πράξης (τίτλος παρουσίασης: *Η νευροψυχολογία του λόγου και της μνήμης στην κλινική πράξη*). Με δεδομένο ότι η νευροψυχολογική αξιολόγηση ασθενών με αφασία εντοπίζει συχνά ελλείμματα στη μνημονική λειτουργία, εγείρεται και επιχειρήθηκε να διερευνηθεί το ερώτημα αν και κατά πόσο σχετίζονται οι διαταραχές μνήμης με τις γλωσσικές διαταραχές των εν λόγω ασθενών. Οι σχετικές μελέτες οδηγούν επίσης σε υποθέσεις για το νευροβιολογικό υπόβαθρο των δύο λειτουργιών, της μνήμης και της γλώσσας, στον υγιή εγκέφαλο.

Τον ρόλο του δεξιού ημισφαιρίου στον λόγο και τη νόηση πραγματεύτηκε ο **Δημήτρης Τσολακόπουλος** (τίτλος διάλεξης: *Ο ρόλος του δεξιού ημισφαιρίου στον λόγο και τη νόηση*). Παραδοσιακά, η γλωσσική λειτουργία θεωρείται εργασία του αριστερού εγκεφαλικού ημισφαιρίου. Ωστόσο, πιο πρόσφατα διερευνάται και η πιθανή συμμετοχή του δεξιού ημισφαιρίου στις γλωσσικές διεργασίες μέσα από εγκεφαλικές βλάβες. Οι σχετικές μελέτες υποδεικνύουν ότι εμπλέκεται στο επίπεδο της πραγματολογίας, αν και δεν έχουν

---

* Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στις πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις του Αντικαλάμου στις 2.6.2022 στο πλαίσιο του εγκεκριμένου από τον ΕΛΚΕ έργου «Χρηματοδότηση Τμημάτων για ενίσχυση της έρευνας – Τμήμα Λογοθεραπείας» (ΚΑ 40008). Επιστημονικά υπεύθυνος: Στ. Σελίμης, Αναπληρωτής Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Λογοθεραπείας.

όλοι οι ασθενείς με βλάβη στο δεξιό ημισφαίριο την ίδια συμπτωματολογία, με δεδομένο ότι η πραγματολογία καλύπτει ένα ευρύ ρεπερτόριο φαινομένων (μεταφορές, ειρωνεία, έμμεσες γλωσσικές πράξεις κ.ά.). Μάλιστα, μερικοί ασθενείς δεν εμφανίζουν κανένα πραγματολογικό έλλειμμα. Σε αυτό το πλαίσιο συζητήθηκε ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίζει το δεξί ημισφαίριο στον λόγο όπως και το παθολογικό υπόβαθρο των ελλειμμάτων επικοινωνίας σε άτομα με βλάβη στο ημισφαίριο αυτό, το οποίο υπόβαθρο περιλαμβάνει τη Θεωρία του Νου και τις επιτελικές λειτουργίες.

Υπόβαθρο της ομιλίας του **Γιώργου Παπαγεωργίου**, με τίτλο *Διαταραχές της παραγωγής και της κατανόησης της δράσης στην αφασία: Το ζήτημα της απραξίας*, αποτελούν οι εξελικτικές θεωρίες σύμφωνα με τις οποίες η γλώσσα αποτελεί εξέλιξη των δράσεων του χεριού και των χειρονομιών, συνεπώς έχει οικοδομηθεί πάνω σε προϋπάρχοντα αισθητικο-κινητικά κυκλώματα του εγκεφάλου. Η περιοχή Broca, άλλωστε, ενεργοποιείται όχι μόνο κατά την ομιλία αλλά και στο πλαίσιο άλλων διεργασιών, όπως είναι οι πολύπλοκες ακολουθίες δράσης. Η παρουσίαση εστιάστηκε σε φαινόμενα απραξίας που εμπλέκουν το στόμα και τα χέρια σε ασθενείς με αφασία όπως αυτά εντοπίζονται στο πλαίσιο νευροψυχολογικών εξετάσεων.

Στην ομιλία της, με τίτλο *Η νευροψυχολογική αξιολόγηση στην κλινική πράξη: Παρουσίαση περιστατικών*, η **Τζωρτζίνα Αγγελοπούλου** παρουσίασε απτά νευρολογικά περιστατικά που προέρχονται από κλινικά πλαίσια νευροψυχολογικής αξιολόγησης, συγκεκριμένα από την Α΄ Νευρολογική Κλινική του Αιγινήτειου Νοσοκομείου. Σκιαγράφησε το νευροψυχολογικό προφίλ συγκεκριμένων ασθενών και συζήτησε τα νοητικά τους ελλείμματα σε σχέση με τη θέση και την έκταση της εγκεφαλικής βλάβης.

Στη διάλεξή τους (*Λεξιλογική αναγνώριση στην πρωτογενή προοδευτική αφασία αγραμματικού τύπου και στην αφασία τύπου Broca*), οι **Μαρία Ανδρέου** και **Ελένη Περιστέρη** παρουσίασαν μια ψυχολογολογική έρευνα που πραγματοποίησαν στο πεδίο της γλωσσικής επεξεργασίας. Στην έρευνα συμμετείχαν δύο πειραματικές ομάδες με κοινά φαινοτυπικά χαρακτηριστικά στον τομέα της γλώσσας, ενήλικες με πρωτογενή προοδευτική αφασία αγραμματικού τύπου, μια μορφή άνοιας, και ενήλικες με αφασία Broca, η οποία οφείλεται σε ισχαιμικό ή αιμορραγικό επεισόδιο. Συμμετείχε επίσης μια ομάδα ελέγχου, δηλ. υγιείς ενήλικες. Στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει μέσω χρονομετρικών πειραμάτων την προσπέλαση λέξεων, δηλ. αν/πώς αναγνωρίζεται η σημασία τους, σε μια γλώσσα με σύνθετο μορφολογικό σύστημα όπως η ελληνική. Πιο συγκεκριμένα, διερευνήθηκε η πρόσβαση στη ρίζα και στην κατάληξη ουσιαστικών και ο μηχανισμός κατάτμησης μορφολογικά σύνθετων λέξεων σε συνάρτηση με τη συχνότητα των λέξεων και τα είδη των παραθημάτων. Η έρευνα δείχνει ότι οι ασθενείς με πρωτογενή προοδευτική αφασία διαφέρουν λιγότερο από τους υγιείς, ενώ οι αφασικοί Broca δυσκολεύονται περισσότερο, ακόμη κι όταν επεξεργάζονται συχνόχρηστες λέξεις. Τα ευρήματα μπορούν να αξιοποιηθούν σε επίπεδο παρέμβασης. Για παράδειγμα, υποδεικνύεται ότι θα πρέπει να δίνεται έμφαση στην κατάτμηση της λέξης τόσο στους ασθενείς Broca όσο και στους ασθενείς με πρωτογενή προοδευτική αφασία ώστε να διευκολύνεται η πρόσβασή τους στη σημασία των λέξεων.

Η **Εύα Ευστρατιάδου** (τίτλος ομιλίας: *Η αξιολόγηση της ποιότητας ζωής και της επικοινωνίας σε ασθενείς με αφασία*) εστίασε στη διερεύνηση της ποιότητας ζωής των αφασικών, δηλ. στην υποκειμενική αντίληψη που οι τελευταίοι διαθέτουν για την ευημερία τους και τη θέση τους στη ζωή, με δεδομένο ότι η αφασία ως κύρια πιθανή συνέπεια του εγκεφαλικού επεισοδίου αντανακλά βαθιά στη ζωή του ατόμου, αφού η έκπτωση των γλωσσικών λειτουργιών μεταφράζεται συχνά σε δυσφορία, κατάθλιψη και κοινωνικό αποκλεισμό. Τονίστηκε η προσοχή που λαμβάνει και η σημασία που αποκτά πιο πρόσφατα η διάσταση της ποιότητας ζωής, ιδίως σε σχέση με την επικοινωνία, στο πλαίσιο των διαδικασιών αξιολόγησης και παρέμβασης στην αφασία.

Συνολικά, αναπτύχθηκαν σε σχέση με ενήλικες ασθενείς που έχουν υποστεί κάποια εγκεφαλική βλάβη τόσο ζητήματα με θεωρητικό ενδιαφέρον, για παράδειγμα ο ρόλος του

δεξιού ημισφαιρίου στη γλώσσα και τη νόηση ή ο τρόπος επεξεργασίας των λέξεων σε ασθενείς με αγραμματικό λόγο διαφορετικής αιτιολογίας αλλά και σε υγιείς, όσο και ζητήματα με κλινικό προσανατολισμό, όπως η διαμόρφωση κατάλληλων στρατηγικών και παρεμβάσεων με σκοπό την αποκατάσταση ή βελτίωση των γνωστικών ικανοτήτων, των δεξιοτήτων γλωσσικής επικοινωνίας και της ποιότητας ζωής των ασθενών που απασχόλησαν τις εργασίες της ημερίδας.

* * *